

Den nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Anvisningar och mer information för sökande 2026

I Unescos konvention

Förenta Nationens organisation för utbildning, vetenskap och kultur Unescos [Konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet](#) godkändes av Unesco år 2003. Finland ratificerade konventionen 2013 och Museiverket ansvarar för [genomförandet](#). I dag har 185 stater ratificerat konventionen.

Målsättningarna för konventionen är:

- tryggnad av det immateriella kulturarvet
- respekt för lokalsamhällets, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv
- främjande av såväl medvetenheten om betydelsen av det immateriella kulturarvet som ömsesidig respekt för det på lokal, nationell och internationell nivå, samt
- främjande av internationellt samarbete och stöd.

Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet omfattar levande uttrycksformer av kulturarvet. Sådana är enligt konventionen till exempel muntlig tradition, scenkonst, sociala sedvänjor, ritualer och festligheter, kunskap och sedvänjor rörande naturen och världsarvet samt hantverkskunskap.

II Förteckning över det levande kulturarvet

Varför förtecknas det levande kulturarvet?

I de förpliktande artiklarna i Unescos konvention ingår att det immateriella kulturarvet förtecknas i varje medlemsstat. Detta innebär att konventionsstaterna i samarbete med

lokalsamhällen, grupper och medborgarorganisationer ska identifiera och definiera de olika elementen av det immateriella kulturarv som förekommer inom deras områden.

Genom förtecknande av det levande arvet

- kartläggs det levande immateriella kulturarvet i Finland och görs på så sätt mer synligt inom offentligheten
- främjas medvetenheten om det immateriella kulturarvet på lokal, regional, nationell och internationell nivå
- uppmuntras fokus på trygghet och vidareförande av traditionell kultur som upplevs värdefull så att det skyddas, värnas och förmedlas vidare
- erkänns betydelsen av det immateriella kulturarvet som en källa till mångfald, möjliggörare av hållbar utveckling, ett uttryck för mänsklig kreativitet och en metod för att främja närmande, kulturellt utbyte och samförstånd mellan människor.

Förteckningsarbete i Finland

Wikiförteckningen för det levande kulturarvet

I Finland förtecknas det immateriella kulturarvet i [Wikiförteckningen för det levande kulturarvet](#). Museiverket upprätthåller Wikiförteckningen. Det wikibaserade sättet att förteckna erbjuder lokalsamhällen en plattform för att föra fram sitt immateriella kulturarv kring allt från enskilda lokala fenomen till nationella helheter. Wikiförteckningen över levande arv har redan 250 elementet från mer än 400 samhällen. Artiklar har skrivits på sju olika språk.

I Wikiförteckningen samlar man dessutom god praxis, vilka är sådana projekt, praxis och metoder som noterats fungera för att värna om det levande kulturarvet. Olika slags grupper, föreningar eller lokalsamhällen kan lämna in anmälningar till wikin och svarar då även för innehållet i dem. I egenskap av upprätthållare har Museiverket rätt att be om tillägg och preciseringar av förslag samt att vid behov avlägsna bristfälliga eller osakliga förslag.

Den nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Lokalsamhällena kan vidare ansöka om att element i Wikiförteckningen över det levande kulturarvet även införs i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet. Den nationella förteckningen erbjuder förtecknade traditioner starkare synlighet och publicitet.

Detta är följande steg i förtecknandet och för till djupare begrundanden kring att trygga och värna det immateriella kulturarvet. Den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet har [86 element](#).

Det är utbildnings- och kulturministeriet som beslutar om elementen i den nationella förteckningen baserat på ett förslag från Museiverket. Museiverket stöds av [expertgruppen för det immateriella kulturarvet](#). Andra sammhällen och expertorgan som arbetar inom levande kulturarv samt aktörer som ingår i [Kretsar för det levande kulturarvet](#) har också möjlighet att kommentera ansökningar till den nationella förteckningen. Fältet av det immateriella kulturarvet är omfattande och kommentarerna från områdets sakkunniga är ytterst viktiga.

Unescos listor över det immateriella kulturarvet

Förslag till [Unescos listor över det immateriella kulturarvet](#) (*The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity; The List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*) måste vara med in nationella förteckningen. På förslag av Museiverket och expertgruppen för det immateriella kulturarvet beslutar undervisnings- och kulturministeriet om förslag som skickas till Unesco. Enligt de internationella regler som styr genomförandet av konventionen kan medlemsländerna lämna högst ett förslag om året. Det är dessutom möjligt att ta del i multinationella förslag. Respektive stat beslutar själv närmare om tidpunkten för sina eventuella förslag. Även sådan praxis som inte finns i den nationella förteckningen kan föreslås till Unescos Register över goda metodiska exempel om skyddande av det immateriella kulturarvet (*Register of Good Safeguarding Practises*).

För närvarande Finska element på Unescos listor över immateriella kulturarv är bastutradition i Finland (2020) och fiolspel i Kaustby (2021). Finland är också med i multinationella element, som är den nordiska klinkbåtstraditioner (2021) samt kunskap, färdigheter och tekniker relaterade till handgjort glas (2023). Det gemensamma förslaget från Sverige och Finland om traditionell håvfiske på Tornio älv är för närvarande under utvärdering, och information om godkännande kommer i december 2027. Nästa ansökningsrunda för UNESCO kommer att äga rum i Finland hösten 2026, med fokus på goda metodiska exempel. Ytterligare information kommer att följas under våren

III Ansökningsförfarande för införande i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Vem kan ansöka, hur och senast när?

Olika slags lokalsamhällen (t.ex. intressegrupper, övriga traditionsutövare, aktörer inom ett visst område, organisationer), föreningar eller grupper av privatpersoner kan föreslå element till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet. Dessa parter ska delta i värnandet om det levande immateriella kulturarvet och på så sätt främja utövandet och upprätthållandet av traditioner. Politiska organisationer eller sådana parter som driver klart kommersiella intressen kan inte lämna förslag.

De element som föreslås ska redan finnas publicerade i Wikiförteckningen över det levande kulturarvet (senast på den sista ansökningsdagen **den 15. mars 2026**). Texterna i Wikiförteckningen kan utnyttjas i ansökan till den Nationella förteckningen över levande kulturarvet. I praktiken när man söker till den nationella förteckningen ska man svara på flera frågor och det är möjligt att ge längre svar.

Ansökan ska lämnas i elektronisk form med ett formulär som finns på wikiplattformen. Ansökningar i annan form godkänns inte. Förutom formuläret ska man inte skicka eller registrera andra bilagor. Alla bilder ska redan finnas sparade i anmälan som lämnats till Wikiförteckningen över det levande kulturarvet. Texterna publiceras med en [CC BY 4.0](#)-licens i wikiförteckningen vilken ger rätt att fritt kopiera, publicera och redigera materialet och ge ett korrekt erkännande. För bilder kan en licens väljas bland fyra olika alternativ.

Hurdana traditioner kan man ansöka om att införas i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet?

I såväl wikiförteckningen över det levande kulturarvet som den nationella förteckningen finns följande temaområden representerade: fester och seder, scenkonst, musik och dans, muntlig tradition, hantverkskunnande, mattraditioner, spel och lekar samt naturen och världsalltet. I den nationella förteckningen kan man ta med förslag om det levande kulturarvet inom dessa temaområden, utanför eller genom att kombinera dem. God praxis samlas bara in till Wikiförteckningen över det levande kulturarvet.

I kärnan av förslagen ska det finnas görande, utövande och förmedlande från människor till andra människor. Vid förtecknandet beaktas de former av levande kulturarv som utövas i Finland i dag – oberoende av om ursprunget till dem är inhemskt eller om de förutom i Finland även utövas i andra länder. Endast sådant immateriellt kulturarv utifrån mänskliga rättigheter och i enlighet med finsk lagstiftning som stödjer en ömsesidig respekt mellan lokalsamhällen och en hållbar utveckling kan införas i förteckningen.

Religiösa traditioner kan införas i den nationella förteckningen endast om sederna i dem har inrotats i samhället (till exempel fester, marscher och processioner av religiöst ursprung). Man bör dessutom sträva efter att också andra människor, som inte är medlemmar i de aktuella religiösa samfundet, kan delta i utövandet av traditionerna.

Muntliga traditioner är en del av det immateriella kulturarvet. Språk eller dialekter i sig hör dock inte till de element som förtecknas inom ramen för denna Unesco konvention, men de kan tas fram i förteckningen som olika former av muntlig tradition (till exempel som ordspråk på en dialekt).

Hur bedöms ansökningarna?

Museiverket kontrollerar ansökningarna till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet för att de uppfyller de tekniska kriterierna (bl.a. ansökans längd, finns i wikiförteckningen, den sökande partens behörighet). Ansökningarna öppnas på wikiplattformen elektroniskt för kommentering av de expertgrupper som deltar i bedömningen. Kommentarer lämnas i eget namn och de syns inte för övriga bedömare.

Museiverket samlar in expertutvärderingar av ansökningar genom en separat ansökan. Expertgruppen för immateriellt kulturarv går igenom ansökningarna och bildar sin ståndpunkt för att stödja Museiverkets arbete. Museiverket förbereder ett förslag till utbildnings- och kulturministeriet angående element som ska tas med i den nationella förteckningen, och ministeriet fattar det slutgiltiga beslutet i ärendet.

Endast de ansökningar som har godkänts att införas i förteckningen är offentlig information. Museiverket ger respons för sådan ansökande vars element inte har godkänts till förteckningen. Det är under följande ansökningsrundor möjligt att söka på nytt till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet.

Varifrån hjälp till ansökning?

Leena Marsio, specialsakkunnig, vägleder gärna i frågor gällande ansökningar

[leena.marsio\(at\)museovirasto.fi](mailto:leena.marsio(at)museovirasto.fi) (0295 33 6017).

I Valkriterier för införande i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Vid bedömningen fäster man uppmärksamhet vid tekniska kriterier och bedömer inte traditioner i sig. När element godkänns till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet tillämpar man de kriterier som har fastställts i Unescos konvention. Elementen ska vara:

1. Immateriellt kulturarv så som definierat i artikel 2 i konventionen om det immateriella kulturarvet.

"sedvänjor, framställningar, uttryck, kunskap, färdigheter – liksom tillhörande redskap, föremål, artefakter och kulturella miljöer – som lokalsamhällen, grupper och i vissa fall enskilda personer erkänner som en del av sitt kulturarv. Detta immateriella kulturarv, som överförs från generation till generation, omskapas ständigt av lokalsamhällen och grupper i relation till omgivningen och i samspel med naturen och historien och ger dem en känsla av identitet och kontinuitet, och främjar därigenom respekten för kulturell mångfald och mänsklig kreativitet."

2. Införande i förteckningen ska främja det immateriella kulturarvets synlighet och medvetandet om dess betydelse samt uppmuntra till diskussioner och på så sätt reflektera kulturens världsomspännande mångfald och samtidigt ge bevis på mänsklig kreativitet.
3. Vid värnande om traditioner ska man tillämpa metoder som kan skydda och främja ställningen för det immateriella kulturarvet.
4. Ett element har ställts på förslag utifrån ett så omfattande deltagande av lokalsamhället, gruppen eller enskilda personer som möjligt.

Elementen att väljas till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet bedöms dessutom efter följande kriterier:

- Fenomenet i fråga är en väsentlig del av lokalsamhällens, grupper och individers levande kulturarv
 - Parterna med väsentlig anknytning till temat deltar i ansökan
 - Lokala eller regionala aktörer samt andra intresserade lokalsamhällen har möjlighet att delta i utövandet av traditionen
- Traditionens kontinuitet
 - Traditionen förs vidare mellan och inom generationer genom att lära och utvecklas tillsammans, samtidigt som det omformas.
 - Traditionen förs vidare mellan och inom generationerna
 - Lokalsamhället önskar värna om traditionen och utöva den även i framtiden
- Hänsyn till hållbar utveckling
 - Utövarna av traditionen identifierar de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella effekterna av sina aktiviteter (både positiva och negativa).
 - Utövarna av traditionen strävar systematiskt mot mer hållbara arbetsmetoder.
- Det levande kulturarvet stödjer utformningen av identiteter
 - Fenomenet kan vara en del av lokala eller regionala traditioner eller leva till exempel i ett webbsamfund
 - Traditionen är en del av att uttrycka sig själv
 - Lokalsamhället kan få en utkomst via traditionen
 - Lokalsamhället upplever traditionen som en del av sin identitet